

telepensjonisten

Medlemsblad for Telepensjonistenes Landsforbund

Nr. 1/17- 44. årgang

**Fra telefonens
barndom i Lyngen**

**Arne Eikåsen (til v.) og Jon Kroken
viser gammelt fotoutstyr for
telleravlesning**

**Telenors historie
på nytt nettsted**

Lederen har ordet

Medlemmer av Telepensionistenes Landsforbund

Vi er på god fart inn i et nytt år og ønsker alle et godt nytt arbeidsår. Lokalforeningene har gjennomført årsmøter og dermed gjort opp status for året 2016. Nye styrever er på plass og er dermed klar for å gjennomføre planlagte aktiviteter. Lykke til med arbeidet.

Forbundsledelsen vil holde direkte kontakt med lokalforeningene med en ny telefonrunde, som gjennomføres fram til påske. Vi oppfordrer lokalforeningene til å forberede seg til møtet, hvor opplæring av nye styremedlemmer kan være et aktuelt tema i samtalen.

Tilbakemeldinger viser at noen lokalforeninger sliter med fortsatt drift. Forbundsledelsen samarbeider med lokalforeningene for å finne løsninger. Dersom en lokalforening må legge ned sin virksomhet, ønsker vi primært at medlemmene melder seg inn i nærmeste lokalforening. Det er også mulig å melde seg inn som direkte medlem i forbundet. Som direktemedlem beholdes medlemskapet, og man kan fortsatt motta bladet Telepensionisten. Landsmøtet vil bli forelagt sak om reduksjon av den sentrale kontingenten.

Landsstyret er i full gang med forberedelser til landsmøtet i mai. Landsmøtet er lokalforeningens arena for å bidra med utforming av rammer for forbundets drift i neste landsmøteperiode. Lokalforeningene må sende inn oversikt over delegater og saker som de vil ha behandlet. Et godt landsmøte krever gode forberedelser, og vi anmoder alle delegater om å stille godt forberedt.

Landsstyret har arbeidet med å effektivisere driften av forbundet. Det arbeides med å anskaffe et egnet medlemssystem, og etter hvert også et regnskapssystem. Det er et håp om at slike anskaffelser skal gjøre det lettere å drive organisasjonen, både lokalt og sentralt. På landsmøtet vil det bli saker som må behandles for å få på plass en kosteffektiv organisasjon.

På slutten av forrige leder, sto det at det var mer utfyllende om SAKO i bladet. Beklageligvis ble det ikke plass til dette i forrige nummer. Jeg vil derfor orientere om SAKO i dette bladet.

Jeg ønsker alle medlemmer et opplevelsesrikt år.

*Med vennlig hilsen
forbundsleder, Arne Jenssen*

INNHOOLD

Lederen har ordet	s. 2	Telehistorie på motormuseum	s. 9
Fagforeningene avviser forslag om økt kapitalkrav	s. 3	Nytt nettsted forteller om Telenors historie	s. 10
Nå står etterlattepensjonene for tur	s. 4	Telenor støtter ikke museet	s. 11
Hva vet du om SAKO?	s. 5	Sofustanker	s. 12
Telefonkabelen i Rotsundet	s. 6	En aktiv åttiåring i Bodø	s. 13
Språket vårt	s. 7	Minner fra ei driftig dame	s. 14
En tung beslutning i Valdres	s. 8	Det skjer	s. 15
		Småstoff	s. 16

Neste nummer av bladet kommer ut 28. juni. Tips og stoff sendes på e-post til gunhi-s@frisurf.no innen **24. mai**.

Redaktøren forbeholder seg retten til redigering og nedkorting av innlegg.

Utgitt av Telepensionistenes Landsforbund. Redaktør: Gunhild Skoglund. Ansvarlig redaktør: Arne Jenssen.

Fagforeningene avviser forslag om økt kapitalkrav

I Telepensjonisten nr. 2 i fjor skrev leder i Telenor Pensjonskasse Marit Elisabeth Aasen et innlegg om kapitalkrav for pensjonskasser som hun mente var unødvendige.

Saken ble sendt på høring i fjor høst. De fire fagforeningene i Telenor, EL&IT, NITO, Negotia og Tekna, sendte tidlig i januar i år et samlet svar på høringen.

Harald Stavns, konserntillitsvalgt NITO, gjengir her utdrag fra brevet.

Vi viser også til at EU har avvist å benytte disse reglene for pensjonskasser. Slik vi forstår det har man både i Frankrike og Sverige tatt "pensjonsdelen" ut av livselskapene, kanskje kan det også være en løsning i Norge? Når vi i tillegg vet at norske pensjonskasser er av de best fonderte i Europa, kan det virke som prinsipper trumfer logikken i forslaget om nye kapitalkrav.

Det er i dag nesten ingen konkurranse mellom livselskap og pensjonskasser da vi opplever at ingen livselskap er villig til å ta i mot fripoliser fra pensjonskassene. Det er også usikkert om livselskapene ønsker å ta over ytelsesordningene med de rentegarantiene pensjonskassene har. Den foreslåtte endringen vil tvinge pensjonskasser til å redusere sin investeringsrisiko og må snu sin portefølje fra gode, langsiktige aksjeinvesteringer til mer kortsiktige rente- og obligasjonspapirer med langt dårligere avkastningsmuligheter. Dette vil pensjonskassens medlemmer tape på gjennom lavere eller manglende, årlige reguleringer og vil indirekte betale prisen for de økte kapitalkravene i mange år fremover. På samme måte som de har gjort for å oppfylle kravet om styrking av pensjonskassenes egenkapital som konsekvens av langt liv, tariff K2013.

De nye kapitalkravene vil utfordre pensjonskassenes sponsorer til å måtte skyte inn forholdsvis store beløp. I økonomiske nedgangstider, som er betingelsene for de nye kapitalkravene, vil sponsorene heller investere andre steder enn i pensjonskassene. Sannsynligheten for at sponsor er villig til å stille opp med penger er altså minimal og konsekvensen

kan bli at flere ytelsespensjonskasser legges ned.

Telenors pensjonskasse ble etablert 1/9-1995 for den gang alle ansatte i Televerket. Det var i 1993 i underkant av 20 000 ansatte i Televerket. Pensjonskassen bygde videre på TBKs pensjonskasse (Televerkets Bedrifts Kommunikasjon etablert i 1987). Telenors pensjonskasse ble lukket 1. januar 2006 og alle nytilsatt etter denne datoen opparbeider sin pensjon gjennom en innskuddsordning. Telenors pensjonskasse hadde 2048 aktive medlemmer ved utgangen av 2016, 16500 fripoliserinnehavere og 3864 pensjonister. Premiereserven er på ca 10 milliarder kroner. Beregninger viser at de foreslåtte kapitalkrav medfører at pensjonskassen må tilføres nesten 3 milliarder kroner i ny bufferkapital, noe som virker urealistisk og vil etter vårt syn utgjøre en overkapitalisering da kassen allerede har over 3,5 milliard i buffer.

Medlemmene har hatt en jevn god avkastning over år (sett bort fra de siste årene der krav om oppkapitalisering har medført at det ikke har vært midler på Pensjonistenes Overskuddsfond). Mange av de ansatte har også deler av sin pensjonskapital i fripoliser som har gitt vesentlig bedre avkastning enn det livselskapene har vært i stand til å tilby. Alt dette er med bakgrunn i god forvaltning av pensjonskassens investeringsmidler og viljen til å ta risiko. De nye kapitalkravene vil redusere muligheten for dette.

Vi viser for øvrig til Samfunnsøkonomisk analyse, Rapport nr. 44-2016.

Vi avviser Finansdepartementets forslag om å øke kapitalkravene og mener det foreslåtte regelverk hindrer fremtidig god kapitalforvaltning for pensjonskassene. Forslaget kan tolkes som det legger til grunn at pensjonskassene skal ha bufferkapital for å håndtere ikke bare en finanskrise, men flere påfølgende finanskriser, noe som synes lite logisk.

Vi mener videre at det er feil å legge samme kapitalkrav på livselskap som på pensjonskasser. Livselskap har en kort utbetalingshorisont og skal betjene eierne med mest mulig profitt, mens pensjonskassene har en svært lang utbetalingshorisont og skal sørge for god avkastning og årlig regulering av pensjonene til sine medlemmer. I tillegg mener vi det må være forskjell på pensjonskasser som er en del av et selskap/konsern og pensjonskasser som har flere sponsorer.

Nye endringer i pensjonen

Nå står etterlattepensjonene for tur

Det var prognosene for framtidige kostnader som fikk myndighetene til å starte arbeidet med å endre vilkårene for pensjon i folketrygden og satte i gang den såkalte pensjonsreformen.

Gunhild Skoglund

I 2011 fikk vi nye bestemmelser for alderspensjon fra folketrygden og pensjonene fra Statens Pensjonskasse. 1. januar 2015 kom endringene i uførepensjonene.

Nå skal etterlattepensjonene fra folketrygden endres. Et offentlig utvalg har sett på behovet for å tilpasse ordningene med etterlattepensjonen til de nye alders- og uførepensjonene. Rapporten ble levert til arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie 2. februar.

Pensjonsreglene er vanskelige å forstå, vi har derfor stilt noen spørsmål til Odd-Kåre Kvalheim i Lillehammer lokalforening.

Utvalget foreslår betydelige endringer for etterlatte under 67 år. Blir det også endringer for pensjonister?

Ja, det blir endringer i forhold til dagens ordning. For å få et bilde av hva endringene består i kan det være nyttig å se på hva som gjelder i dag for pensjonister over 67 år. Disse har en alderspensjon som består av en grunnpensjon og en tilleggspensjon beregnet etter de gamle optjeningsreglene. Dette er reglene

som gjaldt før vi fikk pensjonsreformen. De som er født i 1953 eller tidligere får sin alderspensjon beregnet etter de gamle optjeningsreglene.

Når ektefellen dør vil den etterlatte først få økt sin grunnpensjon til full grunnpensjon. I tillegg kan vedkommende få et gjenlevendetillegg til sin alderspensjon dersom 55% av avdødes og egen tilleggspensjon er mer enn den gjenlevende sin egen tilleggspensjon. For de som har minstepensjon/sært tillegg gjelder egne regler ved beregning av gjenlevendetillegg.

For at ektefellen skal ha rett på slik pensjon må ekteskapet ha vart i minst fem år, eller at ektefellene har barn sammen. Også samboere, registrerte partnere og tidligere ektefeller kan ha rett på gjenlevendetillegg til sin pensjon. Informasjon om dette kan en finne på NAV's hjemmeside eller få ved å kontakte NAV.

Noen vil få sin alderspensjon beregnet delvis etter gamle regler og delvis etter de nye reglene som kom med pensjonsreformen. Dette gjelder personer som

er født i 1954-1962. For de som er født i 1954-1957 har vi i dag spesielle regler for beregning av gjenlevendetillegg. Disse reglene er midlertidige og gjelder fram til utgangen av 2019.

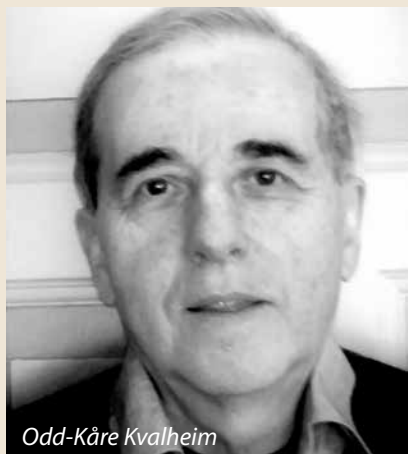
Hvilke endringer i gjenlevendetillegget foreslås?

Utvalget foreslår at gjenlevendetillegget til alderspensjonen gradvis skal fases ut og helt avvikles for alle som er født i 1963 eller senere.

For de som er født i 1943 eller tidligere foreslår utvalget ikke noen endringer.

For de som er født i 1944-1953 foreslår utvalget at gjenlevendetillegget skal beregnes etter gjeldende bestemmelser, men tillegget skal holdes nominelt uendret. Sagt med andre ord, tillegget skal ikke reguleres på samme måte som resten av alderspensjonen. Det betyr at tillegget på grunn av pris- og kostnadsutviklingen blir mindre verdt etter hvert som årene går. Også de som i dag får gjenlevendetillegg til sin alderspensjon og er født i 1944-1953, blir omfattet av dette forslaget.

VISSTE DU AT

Odd-Kåre Kvalheim

Pensjonsreformen og konsekvensene for pensjonistene sto sentralt da Kvalheim kom med i ledelsen av Telepensjonistenes Landsforbund, dermed satte han seg ekstra godt inn i temaet. Etter tiden som tillitsvalgt var han noen år rådgiver for den nye ledelsen i Telepensjonistene når det gjaldt pensjonsreformen. I hele perioden hadde han et tett samarbeid med Pensjonistforbundet, blant annet når det gjaldt pensjonsordningene i privat sektor og konsekvensen for disse av pensjonsreformen. Og som om ikke det var nok satt han noen år i Pensjonistforbundets økonomiske råd.

I det senere har han arbeidet mest med utviklingen i pensjonene i privat sektor. Han fremhever samarbeidet med de ansattes representanter i styret for Telenors pensjonskasse, og da spesielt Harald Stavn.

- Arbeidet med pensjonsreformen, både i offentlig og privat sektor, har vært og er interessant. Det er «god hjerne-trim» som jeg nok vil fortsette med. Myndighetene kommer stadig med endringer, og sånn sett er det stadig noe å bite i, konkluderer Odd-Kåre Kvalheim.

For de som er født i 1954-1962 foreslås at tillegget trappes ned. Ved beregning av gjenlevendetillegget skal det bare tas utgangspunkt i den andelen av alderspensjonen som er beregnet etter de gamle reglene. Tilleggene skal også her holdes nominelt uendret.

For de som er født i 1963 er forslaget at gjenlevendetillegget sløyfes.

Jeg har forståelse for at ny alderspensjon tilsier en gjennomgang av bestemmelsene om gjenlevendepensjon i folketrygden, men reagerer på forslaget.

Spesielt reagerer jeg på at innføring av den nye alderspensjonen må føre til at de som får alderspensjon beregnet etter de gamle reglene også må få redusert verdien av gjenlevendetillegget i pensjonen sin.

I dag er det flest kvinner som får gjenlevendetillegg til sin alderspensjon og som rammes av dette. For mange av disse betyr gjenlevendetillegget mye.

Hva skjer videre?

Utvalgets innstilling skal ut på høring. Jeg regner med at både pensjonist- og fagorganisasjonene vil si sin mening om det som foreslås av endringer. Etter høringsrunden vil det bli politisk behandling, og til slutt vil Stortinget avgjøre saka i 2019(?).

Hva med pensjonene fra Statens pensjonskasse (SPK) - blir disse berørt?

Regelverket og lovverket er ulikt når det gjelder etterlattepensjon fra SPK og folketrygden, men pensjonene fra SPK samordnes med pensjon fra folketrygden og følgelig kan det bli noen endringer. Det er for tidlig å si hvilke endringer og hva de vil bestå i. Så dette må vi eventuelt komme tilbake til. De som er interessert i dagens bestemmelser når det gjelder etterlattepensjon finner informasjon om det på SPKs hjemmesider eller kan få mer utdypende informasjon ved å kontakte deres kundeservice.

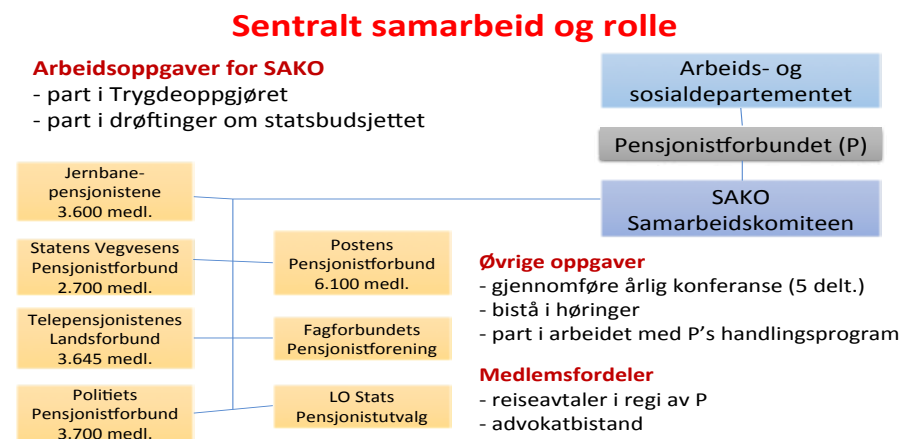
Blir etterlattepensjonene fra Telenor Pensjonskasse berørt?

Det regner jeg ikke med. Telenor avvirket etterlattepensjonsordningen 1. januar 2006. De som da hadde tjent opp rett til etterlattepensjon fikk disse rettighetene sikret gjennom en såkalt fripolise. Verdien av denne fripolisen og hvordan den utvikler seg vil de som har slike rettigheter finne på oversiktene som Telenor Pensjonskasse har sendt ut.

Hva vet du om SAKO?

SamarbeidsKOMiteen SAKO er et organ for offentlige pensjonistforeninger. Disse er Jernbanepensjonistenes Forbund, Postens Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Statens Vegvesens Pensjonistforbund, Telepensjonistenes Landsforbund, Fagforbundets Pensjonistforening og LO Stats Pensjonistutvalg.

Arne Jenssen

Telepensjonistenes Landsforbund (TPL) samarbeider med SAKO gjennom Pensjonistforbundet (P). Samarbeidet mellom SAKO og P er forankret i en avtale som beskriver hvilke saker de skal samarbeide om, og hvordan. Dette gir TPL mulighet til å medvirke i forbundets politiske arbeid og dermed kunne påvirke beslutninger som har betydning for våre medlemmer. Det er derfor viktig for TPL å vektlegge dette samarbeidet.

TPL deltar aktivt

SAKO-foreningene deltar sammen med P i drøftingsmøter med Staten om årlige trygdeoppgjør og statsbudsjettet.

Hver høst gjennomføres en konferanse hvor SAKO og P møtes for å diskutere statens forslag til statsbudsjett og trygdeoppgjør. Med bakgrunn i innspill fra foreningene i SAKO blir kravene utarbeidet.

Årlig mottar dessuten P mange høringer fra det offentlige. TPL, blant flere, inviteres til å gi innspill til høringsvar, og P utarbeider deretter svaret som sendes høringsinstansen.

SAKO-samarbeid

Arbeidet i SAKO er både godt og nødvendig. I løpet av 2016 har vi erfart at det kan være nyttig å gjennomgå alle sider ved samarbeidet for å se hva som bør forbedres.

17. januar gjennomførte SAKO derfor et møte med sikte på å tilpasse gjeldende avtale i forhold til innarbeidet praksis.

Vi er også i gang med å se på hvordan foreningene i SAKO kan tilrettelegge for samarbeid lokalt. Som hjelp til dette ønsker vi å utveksle navnelister på lederne i de lokale SAKO-foreningene.

Pensjonistforbundet

Med sine 225 000 medlemmer er P den største pensjonistorganisasjonen i Norge. Forbundet er en viktig samfunnsaktør og pådriver i politiske saker som omhandler pensjonister. De er på kontinuerlig søk etter nye samarbeidspartnere gjennom kollektivt medlemskap.

Forbundet har i lengre tid arbeidet med å få tilbake forhandlingsretten i årlige trygdeoppgjør. I dag har de kun drøftingsrett. I en slik sammenheng er størrelsen på P av betydning.

VISSTE DU AT

På vår hjemmeside, telepensjonistene.no, kan du lese at Pensjonistforbundet ber om større påvirkning på pensjonsoppgjøret. Artikkelen omhandler også beregningsutvalgets rapport samt Aftenpostens kronikk om de fremtidige pensjonene.

En verdifull historie fra telefonens barndom Telefonkabelen i Rotsundet

© Benny Didriksen

I 1895 på Rotsund, den andre siden av sundet/fjorden hvor handelstedet Havnnes i Lyngen ligger, ble den første «Rigs- og Telegrafstation» tatt i bruk med ett apparat, og hvor det var mulig å føre en telefonsamtale eller sende et telegram. Verden var med ett blitt noe mindre.

Kristian Grønn, Stavanger lokalforening

Antakelig i slutten av 1904 fikk stajonen sentralbord og kunne dermed tilkoples abonnenter som måtte skaffe seg telefonapparat og linje selv. Denne ordningen som ble kalt TILKNYTINGSNETT varte i Norge like frem til 1960 årene.

Thorvald Giæver, daværende leder av handelstedet/huset Havnnes med en betydelig eksport av tørr- og saltfisk og vanlig handel ved siden av, så nå muligheten med tilknytning til sentalen i Rotsund å komme i telefonisk kontakt med sine forretningsforbindelser. Et verdifult fremskritt til postgangen med lokalbåten to ganger i uken.

En telefon-sjøkabel til utlegg i Rotsundet måtte skaffes og hvor finner vi den? Det ble rettet en del henvendelser innenlands, i første rekke til Telegrafverket om faglig assistanse ved utlegging og montasje.

Historien ble følgende

Våren 1905 ble det via en agent i Christiania bestilt en undersjøisk telefonkabel hos det tyske firma Felten & Giulleaume i Muelheim ved Rhinen. Kabelen var en-leder med Guttapercha som indre isolasjon, med hamp og ståltråd spunnet rundt, og et ytre lag med hamp og kreosot.

Guttapercha er en plantesaft fra India, den størkner fort og brukes ikke lenger i denne produksjonen. Tannlegene bruker den til rotfylling i tenner. Det ble bestilt 1.400 m, men var det nok?

Lengden over Sundet, dybdeforhold med oppdrift og kabelens vekt skapte usikkerhet hos amatører. For å forskutere historien så var det 15 m. som rest på trommelen etter at kabelen var fast i begge ender. September 1905 ble det losset i Trondhjem en kabeltrommel – 2,5 i diameter, 1 m. bred og med en vekt på ca. 2.500 kg.

«Reisen» fra fabrikken gikk med en leker på Rhinen til Rotterdam og derfra med skip til Trondhjem. Vi antar at trommelen uten noen problemer kom vel frem til kaien i Havnnes og med lokalbåten lastebom ble overført til en tverrhekket gavlbåt som skulle tjene som kabelskip ved utleggingen.

Trommelen var montert på et stativ som gjorde det enkelt å trekke ut kabelen etter som man rodde over sundet. Mannskapet var to rorkarer og to som førte kabelen over rullen akter. Folket i nord er vant med å klare de fleste hverdagsproblemer selv, men av og til er ikke naturen med på lag, og slik var det i denne situasjonen.

Tidevannstrømmen i sundet var sterkere enn ventet, så både båt og kabel fikk avvik fra den beregnete traseen. Hvor lander vi, er der nok kabel?

Den ble kveilet tilbake til trommelen, penter ble lagt ut og neste forsøk ble vellykket. Et stort og dristig bidrag til norsk telefonhistorie. En montør fra «Telegraf-Inspektøren i Tromsø Kreds» foretok montasjen fra kabel/linje til apparat og

sentral, og da sjøkabelen var enkjernet, måtte jord/sjø brukes som den andre leder.

Vi «skriver» datoene 14. november 1905 da teleforbindelsen ble tatt i bruk, og 22. desember samme år ble det opprettet en TALESTATION på Havnnes. «Consesionen fra Telegrafstyrelsen i Christiania» ga eieren rett til å innkassere et gebyr på 30 øre for telegram og 15 øre for samtale.

Kilder: Einar Giæver, Bitte Giæver og Harald J. Runde

Med godt håp om redaktørens tillatelse nytter jeg anledningen å sende en varm hilsen til mine «noe eldre kollegaverner der ute» som fremdeles lever.

En hyggelig tilbakemelding – kristiangrnn@g.mail.no – mobilnr. 916 36 161.

God Vår!

Kristian Grønn

SPRÅKET VÅRT

Rolf Bjørn Nylund

I forrige nummer av Telepensjonisten så vi på forkastning eller **metatese**, som kjennetegnes ved at to språklyder som ligner på hverandre, bytter plass inne i ordet, for eksempel elge istedenfor egle.

Et beslektet fenomen som kalles **haplologi**, og ofte uttalt **haplogi**, opptrer i langstavete ord. Også her er det stavinger som er like eller høres like ut, som blir sløffet.

For to-tre tiår siden var det vanlig at bensinstasjonene ble kalt **servicestasjon**, og her satte man bilen inn til **service**. Nå er de sjelden å se, men der hvor de ennå finnes, vil man se at de to siste bokstavene i 'service' er sløffet: **servistasjon**.

Ofte hører man organisjon istedenfor **organisasjon**, og ekspisjon istedenfor **ekspedisjon**. Like ofte hører vi at **filologi** blir til **filogi** og at **meteorologi** blir til **metrologi**.

På 70-tallet hadde vi en finansminister hvis navn for alltid vil være knyttet til de offentlige lønnsoppgjørene; de ble fremlagt og omtalt som pakker.

Da han sa navnet på departementet sitt, brukte han ikke opp all energien på artikkulasjon, for omtrent slik hørtes det ut: fangsdepartemange. Uttalen av navnet på dette departementet, som består av 19 bokstaver og hele 7 stavinger, og som i tillegg krever fransk uttale av siste delen av ordet, var antakelig det eneste han slurvet med i sitt embete. Siden det åpenbart var lettere for den tidligere fangsministern å styre fangsne enn å uttale departementet sitt slik at alle stavingene kom med, er det å håpe at han ikke blir «skuffa og vonbrotten» når han nå blir erklært **haplog** i **særklasse**.

Også andre utenlandske navn kan medføre gymnastiske øvelser for både tunge og penn. Viner som har navn etter distriktene hvor druene vokser, f. eks. Champagne, og navn på enda sterkere fluider: Heldigvis er det nå tillatt å skrive begge disse navnene omtrent som vi sier, altså rett fram: sjampanje, konjakk.

Alkoholholdige drikker var vanlig i Norden så langt tilbake som i vikingetiden. Da var det øl, lagd av bygg og pors, og mjød, lagd av honning, som var best-

selgere. Så viktig så samtiden på brygging at det ifølge Gulatingsloven var straffbart å ikke brygge øl til gudene ved vinter- og sommersolverv og ved vår- og høstjvendøgn. I verste fall kunne man bli landsforvist.

Ettersom kristendommen fikk innpass og spredde seg fra kontinentet, var det ikke lenger gudenes ære det skulle drikkes for. Nå var det dette livet som trengte en oppstrammer, og nå snakket man om medisin.

I lange tider hadde kloke hoder i kloster og i medisinske skoler eksperimentert med å brenne vinen, slik at man kunne få legende eliksirer. Og allerede på 1000-tallet kunne det meddeles fra Salerno at nå hadde menneskeheten fått et nytt middel som skulle gjøre livet verdt å leve. Navnet på livseliksiren lovet atskillig: **livets vann**.

På latin var navnet **aqua vitae**, og av dette navnet har de fleste språk tatt opp i seg navn som ligner. På fransk ble det riktig nok **eau de vie**, på russisk **vodka**, og **uisge** på skotsk, senere trukket sammen og kjent som whisky.

De fleste land har sin nasjonaldrikk, i Norge er det akevitt – livets vann. Den første akevitten ble lagd i Bergen i 1531, men brennevinsproduksjon var det kanskje så tidlig som på 1300-tallet. Da herjet pesten i Europa, og brennevin ble brukt som medisin mot svartedauen.

I Norge fortsatte akevittproduksjonen

i andre deler av landet, og noe som fortøner seg som et eventyraktig påfunn og et innovativt samarbeid med deler av handelsflåten tidlig på 1800-tallet, skulle gjøre den særegne norske akevitten kjent og etterspurt. Det var dette som ble begynnelsen på Linje-akevitten.

I fedrelandet har det vært nokså vanlig i de møblerte hjem å sørge for å ha en flaske akevitt stående til bruk om man skulle bli syk, men slik er det ikke lenger.

For ikke mer enn 15-20 år siden gav en lege med et kjent navn uttrykk for – og det med hörbar bebreidelse i stemmen – den uansvarlighet som ble lagt for dagen ved ikke å sørge for å ha stående så pass som en liten butilje i huset når man visste med hvilken kraft influensa og annen sykdom kunne ramme – og det uten det minste forutgående varsel.

I dag hevder de fleste familiefedre med sterk overbevisning at det fete pinnekjøttet som skal fortæres på julaften ikke må settes til livs uten at en drøy slurk iskald akevitt blir sendt samme vei. Det er å håpe at også legen har registrert at dagens familiefedre står opp og tar ansvar!

Så over til oppgavene. Men først gratulerer vi **Marte Hummelvoll, Villy Berli og Ingeborg Skoge** som fant ut at Nordahl Grieg er opphavsmann til «De Beste», og at det er rimsmeden Andre Bjerke som har vært på ferde i «Kjerringa mot strømmen».

Oppgaven også denne gangen er å finne forfatter og sted:
«Jeg vil nok heller have et Glas Brændevin, thi det er for tidligt at drikke Øll.»

Ekstraoppgave:
Hvor hører disse strofene hjemme?
Hvilket kreatur, hvilken forfatter og hvilket verk?

**Kand klæde sig om, naar hun lyster;
I Lynget hun fører bruun-spraglede Pragt
I Sneen hun drager den Sne-vide Dragt
Og sig imod Frostet beryster.**

Lykke til!

En tung beslutning i Valdres

Fra protokollen Valdres lokalforening 13. september 1995: "Møtene kalles TELETREFF og skal være en enkel sammenkomst med sosialt samvær - der vi - som gamle kollegaer og venner kan hygge oss og få en prat. Møtested: Fagernes Hotel, Lysthuset 3dje onsdag hver måned 1200 -1400. Hver enkelt bestiller/betaler sin lunch."

Astri Jodalen, Valdres lokalforening

Her har vi i alle år hatt møtene våre med et stabilt medlemskap på omlag 50. Mange er gått ut av tiden, og ettersom vi i tur og orden blir over 80 år, deltar færre på møter og turer.

På årsmøtet i 2016 ville ingen påta seg verv. Det sittende styret sa seg villig til å holde det gående ut fjoråret, og den tunge beslutningen ble tatt: Telepensjonistene Valdres blir nedlagt 1. januar 2017.

Feiret 20 år

20-årsjubileet ble forbigått i stillhet. Ett år på etterskudd, omtrent på stiftelsesdatoen, hadde vi derimot en elegant feiring på Fagernes hotel. De fleste av medlemmene var tilstede.

Kort oppsummering av talen til under-tegnede: "En del av oss som sitter her ikveld var så heldige at vi kom inn i Telegrafverket og fikk oss en skikkelig god jobb der. De andre som sitter her (ekte-mennene) var så heldige at de traff en av oss. Jeg går tilbake til 50-, 60-, 70- og 80-åra. Da var det telegraf og telefon som var kommunikasjonsmidlene våre. De fleste av oss starta MED TELEFONEN: Så fikk vi telefonen - i en stolpe hang en tråd - og i et og annet kjøkken sto sentralbord i en krå. Forbindelser ble koblet - hele landet ned og opp - nå tentes ikke lenger en varde på en topp - nei, raske kvinnehender løftet snorer hit og dit - det kan sannelig ikke nektes at det ofte var et slit.

På Fagernes hadde vi stor fest i mai 1982 for å feire: Oppretting av Fagernes Opplysningsentral, innflytting i nytt telehus med betjent kantine.

Vi var sterke kvinner på huset den gangen, og diskusjonene var mange og kvasse, men vi rodde oss i land og var

kjempegode venner både i arbeid og fritid."

Det siste treffet

Samværet i Telepensjonistene Valdres er bare en bitte liten del i forhold til tiden vi hadde sammen i Televerket.

Fagernes Statstelegrafstasjon ble etablert i 1886. Den fikk senere navnet Fagernes Kontrollkrets og opphørte i 1973. Kontrollkretsen hadde administrasjon for rikstelefon og telegrafstasjon og stasjonsholdstasjoner i alle seks valdreskommuner med underliggende bisentraler på små tettsteder.

Etter hvert som alt ble nedlagt ble dokumenter og teknisk utstyr levert til Valdres Folkemuseum for sikker oppbevaring. Museet ble dermed et naturlig sted for vårt siste treff med stort julebord på tampen av fjoråret.

Museumsdirektør Ole Aastad Bråten, som forøvrig hadde sin første arbeidsplass som sommervikar på Opplysningen, forklarte hvordan alt er journalført og digitalisert. Alt ligger trygt og godt i museets magasin, bortsett fra de viktigste dokumentene som ligger i Statsarkivet på Hamar.

Det ville være interessant for folk i Valdres å se utviklingen i Televerket, og museumsdirektøren lovte en liten utstilling. Styret i Telepensjonistene Valdres besluttet derfor å gi restsummen på konto, ca. 11.000 kroner, til Valdres Folkemuseum. Dette ble gjort før vi la ned foreningen.

Toppen på kvelden ble da Ole Aastad Bråten, som er en av Norges mestrene på langeleik, spilte og fortalte morsomme historier om langeleikspill.

Så var det takk til alle for hyggelige treff i

Marit Fodnesbergene, Aud Anny Bergene, Sigrun Moltubakk, Reidun Damstuen, Foran Astri Jodalen (til v.) og Annie Døvre Holdal

Telepensjonistene Valdres, og velkommen til uformelle treff på Fagernes Gjestegård.

Gleden som telepensjonist

For mange år siden skrev tidligere stasjonsholder Berit Kvale, som nå er nesten 100 år, følgende:

«Kva eg har fått oppleve som TELEPEN-SJONIST: neimen – neimen - detta var rart - vakne ein sollaus, grå morgon, og likevel vera så tindrande glad, så lett i hugen - og liksom so god inni meg? Å-å jau...eg var på telepensjonistmøte i går, ja. Det er alltid så gildt å treffast att. Eg må nevna festlege fjellturer der samhald og kameratskap veks, Skadedalen hjå Vesla Bø, Fløten hjå Astrid Svernæs der dei feite, fine kyrne hennar rusla rundt på stølsjordet, turen til Gol som tilslutt enda på Bagns Vestås: Bekkevold Sæter. Å nei DET GLØYMER ME ALDRI!"

Jeg vil benytte anledningen til å si: TUSEN TAKK TIL DE ANDRE LOKALFORENINGENE FOR HYGGELEGE SAMLINGER GJENNOM 20 ÅR. MEN ALLER MEST VIL JEG TAKKE HOVEDSTYRET FOR HJELP OG GOD VEILEDNING GJENNOM FANTASTISKE 20 ÅR! Vi kommer til å savne landsmøtene, lederkonferansene og bladet Telepensjonisten!

Med vennlig hilsen
for Telepensjonistene Valdres,
Astri Jodalen

Direktør ved Valdres Folkemuseum setter pris på gaven:

- Valdresmusea er takknemleg for både pengegáva og utstyret telepensjonistane vil gje til museet. Historia og gjenstandane er eit viktig bidrag til samferdsels- og kommunikasjonshistoria i Valdres, som vil få ein fin liten plass i utstillingane ved museet.

Ole Aastad Bråten

Telehistorie på motormuseum

En 150 års historie tilbake til Det Statlige Telegrafvesenet har funnet sin plass på et motormuseum på Hedemarken. Det lokale telemuseet ble høytidelig åpnet av rådmann Tollef Imsdalen i Løten kommune tre uker før jul.

Gunhild Skoglund

– Vi var fem tidligere ansatte som begynte å lete etter løsninger, sier Kåre Garmager, tidligere telesjef på Hamar.

Utstillingen hadde nemlig holdt hus utenfor Hamar, nærmere bestemt i Vang gamle telefonsentral. Da Telenor Eiendom skulle selge huset måtte det en ryddesjau til.

Norsk Telemuseum ville overta en del av samlingen, men fant ikke noe egnet lokalt sted for å vise telehistorien.

Femmerbanden

13. mai 1991 ble samlingen i Vang åpnet som et Telemuseum. Etter hvert ble museet innlemmet i Norsk Telemuseum, som for øvrig ble stiftet i 1992 og åpnet 27. oktober samme år.

I forbindelse med flyttingen hentet

Norsk Telemuseum gjenstander fra samlingen som de var spesielt interessert i å bevare. Resten sto i fare for å havne på skraphaugen. De fem entusiastiske pensjonistene titulerer seg selv som femmerbanden, og de bestemte seg for å berge 'restene'.

- Vi kontaktet flere museer i området uten at noen kunne hjelpe oss. Til slutt fikk vi kontakt med Bjørn Monsbakken som eier Ådalsbruk Motormuseum. Han tente på ideen og klargjorde rom i motormuseet sitt, og dermed ble det flytting, forklarer Kåre Garmager fornøyd.

Underveis fikk de faglig støtte av Telemuseet, og som innflyttingsgave fikk de tilbake morseutstyret som folkene fra Telemuseet hadde definert som spesielt verdifullt, og derfor oppbevart i maga-

sinet på Fet. Da de så hvor fin og trygg den lokale utstillingen ble, kom morseutstyret tilbake til sin opprinnelige plass.

150 års historie

- Vi kan ta med besøkende på en reise på over 150 år, fra Det Statlige Norske Telegrafvesenet på 1860 tallet og til dagens Telenor, forteller Garmager mens han viser fram det eldste klenodiet, en telegramprotokoll fra Hamar datert 1861. Da var det telegrafi som var i bruk, med Telegrafvesenet som operatør.

Utstillingen viser alt fra automatsentraler, sentralbord, telefonstolpe i full størrelse til gamle skilt. Alt har hovedsakelig vært brukt i Hamarområdet, på Hedemarken og i Hedmark Fylke.

Takket være den såkalte femmerbanden lever det lokale telemuseet i beste velgående.

Fra v.: Arild Gundersen, Bjørn Monsbakken (museumseier), Jon Kroken, Kåre Garmager, Arne Eikåsen og Hans Olav Olsby. Hver av de fem telepensjonistene har fra 40 til drøyt 50 års tjeneste.

- Vår historie viser hvorfor vi har engasjementet for museet, konkluderer de samstemt.

Arve Nordsveen, Terje Norli og Inger Brueland fra Telemuseet.

- Vi var overalt for å få noen til å overta museet uten å lykkes. Dere har klart det, sa Inger Brueland da hun gratulerte på vegne av Norsk Telemuseum.

Per Rolf Johnsen (til v.) og Jon Kroken viser fram morseapparat og morsenøkkel fra Koppang sentral. Johnsen var Telegrafbestyrer på Koppang, og hadde morseutstyret i kofferten da han begynte i Hamar teleområde. Kroken var initiativtaker til samlingen i Vang.

Nytt nettsted forteller om Telenors historie

På tampen av fjoråret etablerte Telenor nettstedet telenorkulturav.no og en fysisk utstilling på Fornebu for å markere at det faktisk har gått 50 år siden de første mobiltelefonene kom til Norge. Begge aktivitetene er gjennomført med bistand fra Telemuseet.

Kai Rosenberg

1. desember var det 50 år siden mobiltelefonen ble satt i drift i Norge. Den første offentlige mobiltelefonnetten så dagens lys den dagen i 1966. Jubileet ble markert på Telenors hovedkvarter på Fornebu med avdekking av en utstilling av telehistoriske klenodier, samt lansering av nettstedet www.telenorkulturav.no, en digital oversikt over Telenors verneverdige bygg og installasjoner over hele Norge og annet innhold om Telenors historie. Da planen ble etablert i 1997, var Telenor første teleselskap i verden med en slik plan. I dag omfatter planen 172 objekter, 100 av disse er røde telefonkiosker.

Nettstedet har aktivt tatt i bruk Google Maps for å enkelt navigere mellom de forskjellige verneobjektene, samtidig er det en god synergi til www.digitaltmuseum.no der man alltid finner bilder og filmer fra telehistorien. Lesverdig på det nye nettstedet er også historien om folkets favoritt – telefonkiosken, om telegrafistenes mekka, Lødingen og andre artikler som ligger på nettstedet. Og det kommer mer innhold og funksjonalitet i tiden framover.

Det er også internasjonal interesse for Telenors historie. Selskapet er faktisk verdens tredje eldste teleselskap. Bare British Telecom er ni år eldre og Telia to år. Derfor har nettstedet også en engelsk versjon.

Leder for Telenorkulturav, Kari Erlandsen, viser fram det nye nettstedet www.telenorkulturav.no.

Manuelt og nasjonalt fra start

Fra starten av, som en nasjonal taletjeneste med fem basestasjoner til dagens multifunksjonelle allemannseie, kan en trygt si at mobiltelefonen har revolusjonert livene våre.

Forskjellen mellom dagens smarttelefoner og de første telefonene på systemene OLT (Offentlig landmobiltjeneste) fra 1966 og NMT (Nordisk Mobiltelefon) fra 1981 er enorme, både fysisk og funksjonelt noe man ser eksempler på i den nye utstillingen

Offentlig Landmobil Tjeneste (OLT) og var et rent nasjonalt mobilsystem, som gjorde at det i utgangspunktet ikke var mulig å kommunisere med mobilabonnenter i andre land. En kunne bli satt over til andre mobiltelefoner i andre land, men ikke fra mobil til mobil, ei heller nasjonalt. Systemet var manuelt, noe som betydde at de som ringte fortsatt måtte innom telefonsentralen for å bli satt over til rett person.

Ved starten i 1966 hadde Telegrafverket fem basestasjoner, riktignok langtrekkende, mens Telenor i dag dekker hele Norges land med om lag 10.000 basestasjoner.

Legen fikk før kongen

Den første abonnenten på NMT-systemet i 1981 var distriktslege Harald Lystad i Hemsedal. Hans apparat kostet hele 32.000 kroner (rundt 100.000 kroner målt i dagens verdi) og veide 10 kilo, inkludert lader og sekk. Telefonen ble levert med en ryggsekk med bæremeis. Den andre abonnenten i Norge var Kong Olav. Telefonen til Lystad er nå utstilt på Fornebu

NMT var kanskje det mest avanserte mobilsystemet på den tiden. Norge lå også på verdenstoppen i antall mobiltelefoner i forhold til folketallet.

Den nye utstillingen og det nye nettstedet er utviklet i nært samarbeid med Telemuseet med Kari Erlandsen fra Telenor Kulturav som prosjektleder og Laila Andersen fra Telemuseet som prosjektleder. Verneplanen ble fra oppstarten i 1997 forvaltet av Telemuseet, og etter at Telenor tok over ansvaret har arbeidet skjedd med bistand fra Telemuseet.

I en senere utgave vil Telepensionisten fortelle om hva som skjer med Telemuseet og hvordan Telenor vil ta vare på og formidle sin historie framover.

Leder for Telenor Bedrift, Ove Fredheim (t.h.), og Bjørn Ivar Moen (t.v.), leder for mobildivisjonen, sammen med distriktslege Harald Lystad fra Hemsedal som var den første abonnenten på NMT-systemet i Norge da de feiret mobiltelefonens 50-årsjubileum.

Begge foto: Martin Fjellanger

Inn i den digitale tidsalderen

Med GSM tok mobiltelefonen steget inn i den digitale tidsalderen, med alle de muligheter for tjenesteutvikling det åpnet for. Alle senere systemer, som 3G, 4G og etter hvert 5G er alle tuftet på den digitale versjonen av mobiltelefoni fra 1993, kalt 2G for andre generasjon mobiltelefoni. NMT var den første, mens OLT på mange måter får tildelt rollen som preludium.

2G-teknologien var utviklet for tale og SMS, men også for overføring av data. Men det var først med GPRS at det ble noe fart på dataoverføringene. Langt høyere datahastigheter kom med UMTS - også kalt 3G, i 2004. Tale og data smeltet da sammen med et rikt medieinnhold på internett.

Først med 4G, som ble introdusert i 2010, ble det åpnet for høyhastighets bredbånd på mobilen slik vi kjenner det i dag.

Viktige år i mobiltelefonens historie:

1966: Den første offentlige mobiltelefon-tjenesten så dagens lys. OLT (Offentlig landmobil tjeneste).

1969: Generaldirektørene i de nordiske televerkene møttes i Kabelvåg i Lofoten. Her bestemte de seg for å lage en automatisk mobiltelefon.

Navnet Mobiltelefon ble første gang tatt i bruk.

1981: Norge har 30.000 mobiltelefonabonnenter. Dette var 1. plass i verden. NMT-450 var det første automatiske mobiltelefonsystemet i verden, åpnet i Norge 10. november. NMT var verdens meste avanserte mobiltelefonsentral i følge avisene. Første året virket NMT-450 først med bare en basestasjon i Oslo. Også for NMT ble den første basestasjonen satt opp på Tryvann. Den første abonnenten på NMT-systemet ved åpningen, distriktslege Harald Lystad i Hemsedal, hadde et apparat som kostet hele 32.000 kroner (tilsvarer 100.000 i dagens kroneverdi) og som med batteri veide 10 kilo. Telefonen ble derfor levert med en ryggsekk med bæremeis.

1986: NMT-900 ble åpnet i de byene der NMT-450-nettet var overbelastet. Med dette systemet kom de første håndholdte mobiltelefonene.

1990: 1. september ble OLT-nettet avviklet.

1993: GSM (Global System for Mobile Communications) ble satt i drift i Norge. Med GSM tok mobiltelefonen steget inn i den digitale tidsalderen. Alle senere systemer, som 3G, 4G og etter hvert 5G, er alle tuftet på den digitale versjonen av mobiltelefoni fra 1993. Konesjon for kjøp av av mobiltelefoner i Norge ble opphevet.

1995: Fra februar kunne det sendes tekstmeldinger (sms) fra mobil til mobil.

2001: UMTS, også kalt 3G ble innført. Telenor tok det i bruk i 2004. Tale og data smeltet da sammen med et rikt medieinnhold på internett. Men fortsatt var tale en linjesvitsjetjeneste, som innebar at det ble etablert en direkte forbindelse i nettet mellom de som snakket sammen. NMT-900 ble nedlagt 1. mars 2001.

2002: MMS, Multimedia Messaging Services åpnet. Nå fikk mobiltelefonene kamera. Med dette ble ungdommer en viktig målgruppe for produsentene.

2005: NMT-450 ble nedlagt og 3G kom i salg med mulighet til å se direkte TV, videosamtaler og FM-radio.

2010: LTE 4G ble introdusert. Telenor åpnet 4G-nettet i Norge i 2012.

Telenor støtter ikke lenger eget museum

Telenor vil ikke lenger finansiere Norsk telemuseum alene, og støtter ikke lenger museet økonomisk. De mener hele telebransjen må bidra med penger. Vi har henvendt oss til museet for å få vite hva som skjer videre.

Direktør for Telemuseet Eli Hall kommenterer saken slik:

Fra og med 2017 har Telemuseet ikke lenger finansiering fra Telenor. Dette har vært varslet en stund. Telenor ønsket at flere i bransjen, og gjerne det offentlige, skulle bidra.

Til tross for iherdige forsøk oppnådde ikke museet driftsbidrag fra andre i bransjen. Antagelig fordi denne i stor grad består av små eller utenlandske selskaper.

Det er ingen tvil om at Telemuseet innehar høy kompetanse og samlinger av nasjonal interesse for vår del av norsk kulturarv.

Museet søkte derfor midler fra Samferdselsdepartementet over statsbudsjettet for 2017.

Til tross for gode signaler både fra politisk ledelse og byråkratiet i departementet, oppnådde vi ingen tildeling for 2017.

Kulturdepartementet var også involvert, og på nye møter ble det klart at en ny søknad om midler måtte knyttes til et samarbeid med Norsk Teknisk Museum. Museene har derfor nå sendt en felles søknad til statsbudsjettet 2018 om midler til å ivareta Telemuseets store og viktige fagområde.

SOFUSTANKER

Fruen skifter kjønn. I likestillingens navn skal det snart bli slutt på 'hun' og 'han'. Nå skal det kjønnsnøytralt hete 'hen'. Det er uvisst om hun nå blir en, ei eller et hen. Og gemalen er i villrede hvor dette bærer hen og tvinner sine hen-der. Det må vel da kalles for hens-påleggelse om hendene mine i vanvare skulle fomle seg fram til hens edlere deler. Hann-henene bør være advokat for å kunne henlegge hendene sine på 'saken' i en kosestund. Det dreier seg om likestilling for de som er kjønnsforvirret fordi kropp, drifter og sjel går i utakt. Hvor bærer dette hen?

Trump er ikke til å komme forbi. Det er ikke bare ved vårt frokostbord det diskuteres og gremmes. -Hvorfor så negativ, utfordret jeg fruene i det hun løftet kniven for å hodekappe søndagsegget. Gult hår er ingen skavank. At han talte Washington midt imot og vant valget med klar og folkelig tale og luftige løfter, er en kjensgjerning. Nå vedstår han seg det han sa. Er det så galt da at resten av verden skjelder litt i buksa over en ubehøvlet handlingens mann? Det er mange nok politikere som bare preker uten å handle. Fruen ble ilsk. Kniven endret retning, og jeg dukket kjapt.

Været kommer vi ikke unna. Slik klima og natur utvikler seg, blir det snart spørsmål om å være eller ikke være. At isen smelter og isbjørnen svetter og drukner, er ikke det verste. Eller at California gikk fra ekstrem tørke til like ekstrem nedbør og flom på 'no time', kan Trump bortforklare. Men når fisken i havet og kyrne på beite spiser seg til døde på plastavfall, bør vi våkne. Menneskene tåler neppe plastmat de heller. Om vi ikke daglig gomler billige plastposer, får vi nok restene inn i kroppen via maten. Det eneste positive fruene ser med plast, er plastisk kirurgi mot heng pupper og rynkefjes. Plastposene må prises opp. 15 kr for en handlepose i butikken er ikke urimelig. Hele overskuddet bør gå til butikkeieren. Det bevisstgjør kundene. I stedet for å gjøre Rema 1000 enda rikere, vil nok mange da heller bruke egen pose.

Telenoret skumror for å komme seg ut av et økende uføre. Butikken skranter og oppsigelser varsles for å kutte kostnader. Ansatte brekker seg i angst over Brekkes spådom om at noret neppe er et langt liv laga. Indiasatsingen ble en dyr spas. Privatisering, oppkjøp og kannibalisering truer. Teleeventyret går i svart like skremmende som 'Rødhetten og ulven' med brekke-ulven i senga. 'Hvorfor har du så store øyne, telefar? Det er for at jeg skal se bedre hvem som skal ut. -Hvorfor så stor munn? Det er for at jeg skal ete deg.' Så nå venter alle på at hodejegerne kommer og tilbyr ny jobb eller slutt-pakke.

Verden er i ulage. Lokale kriger og tilfeldig terror er skremmende. Store folkevandringer fra sult og tørke i Afrika bekymrer. Mange banker på vår dør og vil inn i varmen, men vi holder den knapt på klem for de som lider. Vi verner om vårt med mørke vernebriller på. Ingen må tro det er duket til fest for andre enn oss selv. Vi har da også vårt å stri med, formuesskatten skal visstnok økes neste år, og de rikeste av oss får svi. Huff! Kasting av mat i Norge er gjort til et problem i en verden som sulter. Men det er naturlig når maten er for billig. Det er overproduksjon og import. Kjøpekraften er stor, og butikkjedene lever av rask omsetning. Tviilsomme hygienekrav med datomerkingen "Best før" og "Holdbar til" styrer spiselig mat rett i søpla. Bøndene har skylda. Der et det stor overproduksjon takket være rause subsidier. Så klag ikke på søppelkastinga. Den eldre generasjon pensjonister er restespisere. Vi kaster ugjerne mat som er til overs. Men det holder ikke i dag. Vi også må lære oss å kaste god mat som bidrag til å holde samfunnet i gang.

-Trumpismen har invadert heimen, klaget fruene en grå morgen med vinterregn. -Hvordan da, brummet jeg der jeg halvsov foran TV-en med et eller annet skirenn på gang. -Du er lemfeldig med sannheten, tyr til alternative fakta og tåler ikke kritikk! Jeg skvatt opp og sto

som et krokrygget spørsmålstegn. Hva i f... begynte jeg, men hun tok luven fra meg. -Du har bygget en mur rundt deg av mobil, databrett, PC og snacks. Jeg får ikke komme inn på datarommet, bilen du sa var vasket er like møkkete som før, og din skaporden er fortsatt bare kaos. Du bortforklarer med stadig nye fakta og furter når jeg korrigerer og presenterer sannheten! Det var langt utpå dagen før opprørslysten dabbet av, og det ble ei natt rygg mot rygg. Dagen etter skinte solen igjen, og skoene ble ryddet bort som et strakstiltak. Og gult hår har jeg ikke, ennå. Manglende roser på Valentinsdagen var ingen suksess. Men jeg tok meg inn ved leggetid med God natt da, mitt livs rose!

Vår og sommer vinker i det fjerne. Og jeg ser slutten på TV-ens vintersportterror. Det gir Sofusen håp om en bedre hverdag. Men først blir det Gran Canaria som vanlig. **GOD PÅSKE!**

En aktiv åttiåring i Bodø

Nils Bøe, Bodø/Salten lokalforening

Et søndagsbarn kom til verden i Vestermyra Svolvevær den siste februar dagen i 1937. Gerd Charlotte Blomstrand Kristensen fikk en trygg oppvekst med en hjemmeværende mor og en uteseilende maskinsjef som far. Da krigen kom gikk han i land. Faren fikk jobb som maskinmester på en fabrikk på Kuba (en øy utenfor Svolvevær sentrum), familien flyttet og ble avhengig av ei lita ferge fra og til.

Etter realskolen begynte Gerd som ferievikar på lokaltelefonsentralen i byen. I 1956 ble det telefonkurs i Bodø og deretter reserve i hjembyen. Året etter fikk hun jobb på rikstelefonen i Bodø, ble gift med sin Trygve og har senere bodd her. Fra 1960 startet aksjonen «bort med ventelistene», og Gerd begynte sin kontorkarriere. Som tidene var da fikk hun først ansettelse som teleteknisk assistent i 1967, men fortsatte på kontor. I 1970 havnet hun på sin rette hylle i økonomiavdelingen. Etter to års videreutdanning på BI ble hun ansatt som markedsjef i 1986.

Underveis i livsløpet kom det fire barn til verden. Ett av barna, Rut Elisabeth, døde tidlig i femårsalderen. Gerd og familien bærer nært med seg minnet, stiller graven hennes fint og husker henne på alle merkedagene. Som ventelig er Gerd en avholdt bestemor og oldemor. Hun fører en god penn, og har ofte bidratt med mange dikt og omtaler bl.a. i Lofotposten, og ved svært mange feiringer og

begravelser både privat og i organisasjonen.

Gerd kom allerede i 1957 med i KTTL. Først som varamedlem i lokalstyret, så fulgte vervene som nestleder og leder i Bodø ledd, nestleder i Nord krets og til slutt styremedlem i Sentralstyret. Hun var dessuten medlem av Televerketsrådet i en toårsperiode.

Fra 1999 har Gerd vært medlem i Telepensjonistene Bodø/Salten. Karrieren her var også bratt ved at hun ble nestleder en måned etter at hun var valgt inn som varamedlem. Da leder Roald Pettersen døde, ble Lilly Skotmyr formann og Gerd rykket opp til nestleder. Siden har hun vært kasserer og leder fram til i dag. Til sammen blir det 18 år i styret og 10 år av disse har hun vært leder. På sin 80 år dag ble Gerd foreningens fjerde æresmedlem.

Organisasjonen vår sentralt har hatt den dyktige dama som styremedlem i tre perioder. Først sammen med Gerd Gamst, deretter Odd-Kåre Kvalheim og sist med Annie Milward som ledere. Hun mottok store utfordringer som deltaker i prosjektarbeid og i flere valgkomiteer.

Vi gratulerer og hyller den aktive pensjonisten som fortsatt yter så mye til fellesskapet.

Teksten er forkortet.

Hele portrettet kan du lese på foreningens hjemmeside telepensjonistene.no

Gerd ble hedret på årsmøtet i egen forening.

Den lille gule ferga
 Den lille gule ferga, som bakka jevnt og trøtt
 Den lille gule ferga, der var som en salutt
 Den lille gule ferga - som snokta all slags folk
 Den lille gule ferga, som alle galle på
 Den gav en dag i været, og gikk i kuling og
 Den lille gule ferga, hadde bra salong
 Der passasjerane fikk kontakt, med godmunt og med sting
 Den lille gule ferga - den var så aldri mer
 Ha takk alle hver en tur du gikk - i sol og anna vær
 Den lille gule ferga, ble avløst av ei brø
 Kontakta som du skapte, den får vi spejlen nå
 GERD CHARLOTTE BLOMSTRAND KRISTENSEN

Minner fra en driftig dame

En konvolutt datt ned i forbundets postboks fra 95-årige Dorthea Simonsen i Kolbjørnsvik. Hennes hilsen er at et memoar fra sine 44 år i Telegraf-/Televerket kan ha interesse for flere. Dortheas tilbakeblikk er datert 29.04.88 signatur Teea.

En spennende dag for meg opprørt
i de dystre krigens år med uro og kamp.
En vakker vårdag i mai nittenfortitre
jeg på Grimstadbusen gjorde entre.
Vel framme i kummerlig rikstelefon,
min opplæring startet som en sykklon.
Med to på vakt og nedslitte vekslar,
jeg var ikke fri for fremtidens redslar.
Men hjelpsomme kolleger i en fei
skapte alle tiders atmosfære for meg.
Med hybel hos bestyreren, jeg følte trygt
det dempet min skrekk for soldaters frykt.

Når feriemaset vel var omme,
jeg til riksen i Arendal fikk komme.
Mange gode kolleger her jeg fikk,
konfrontert med betydningen av å være ekspedit.
Fiendens overvåking vi alltid følte skarpt,
i arbeid som på hjemtur etter avsluttet vakt.
Antall vakter var slett ikke mange,
min mottatte innberetning for året førtitre;
ja, knapt elleve hundre kroner ble det.

Våren førtifire til Skien jeg dro,
igjen fylt av spenning på telefonkurs som foresto.
Bondeheimen "dag"s pensjon gjennom fem lange uker
med vekslende meny, jeg minnes tiden med gru.
Diverse surrogat, fiskepølse og klippfisk, uten smak,
ble vår mat, mens kampflyene hvinte over byens tak.

Trygg tilbake i Arendal by,
jeg spekket med kunnskap startet på ny.
I rikstelefon og telegramtelefon jeg mitt fremtidige yrke så,
til avveksling jeg også til kontorarbeid fikk gå.
Ved min tilsetning i Agder distrikt i femtiten,
min arbeidsplass ble samme sted, men i fjerde etasjen.
Nye arbeidsoppgaver ventet i fleng,
mange nye utfordringer, ville jeg mestre dem?
Stasjonsholderregulativ, lønnsklassifisering,
poengberegning, personalforvaltning og revisjon er stikkord,
friske minner fra 12 rike år i gamle Agders kontor.

Men som dikteren, så også jeg:
Jeg valgte meg april
I den det gamle falt
I den det nye fikk feste

Da jeg til abonnementsarbeid ved Arendal telefonanlegg jeg satte kursen,
en ny utfordring jeg ikke ville vært foruten.
På min vei jeg møtte vårglede for sinnet,
bristende knopper på trær og busk, ute som inne.
Jeg følte varme og velkomstglede,
et minne så kjært fra nye kolleger.
Flokken var liten, men vokste med tiden.
Grimstad stasjon var allerede annektert,
mann og mas inkludert.
Bevilgninger til utvidelser den gang var små,
det satte hinder for større mål å nå.
Arbeidsoppgavene vokste raskt.
I ventelistprotokollen mang en tinging
gjennom måneder, ja år, sto ueffektuert.
Desto større var gleden når nytt samband ble etablert.
De kontormessige hjelpemidler var av skropelig art.
For duplisering en manuell kopieringsmaskin måtte fores med svart.

I omorganiseringens år syttitre
også Lillesand, Tvedestrand og Risør i telehegemoniet kom med.
Utfordringene ble mange og store,
alt skulle endres, omstruktureres over bordet.
Beslutningsprosesser ble satt i gang,
i fagsjeforum de fortsatt får sin seierssang.

Initiativ og samarbeid i daglig yrke,
det gir trygghet, indre ballast og styrke.
Telesamfunnets undervisningstilbud er nyttig verktøy på vei.
Det gir inspirasjon, et fundament i rette lei.
Nyere tilbud som PLUT og PLUS
er bidrag til bedret kompetanse for støere kurs.
I dagens telesamfunn en ny æra er nådd,
det raske tempoet neppe noen torde spådd.
Alle gamle rutiner har veket plassen,
dataalderen med sitt papirløse kontor har fenget massen.
TELSIS og NUMSYS kjente arbeidsverktøy er blitt
en rasjonaliseringsprosess, med motto: Mer ekspedit!

Preget av tiden og sentrale kullisser,
vi i Smilekurs og innføring i bedriftskultur
høstet utviklingstilbud av personlige ressurser.
Motivasjonsbrosjyren "Bort med troll"
provoserte sterke verdigrunnlag for felles mål.
Frihet og tillit øker livskvalitet,
vilje til omstilling hører også med.

For meg en ny og ukjent æra nå står åpen,
en omstilling jeg ser fram til uten teoretiske våpen.
Nye arbeidsoppgaver i fleng
venter jeg skal ta fatt på dem.
Jeg er viss på tiden ikke vil falle lang,
alt avhengig av om mine gode helse fortsatt holder stand.
På Pensjonistkurs jeg lærte kloke ord:
Gi liv til dine år, ikke bare år til ditt liv.
Begrepet favner en rik og meningsfylt livsstil.

Ved min publikumskontakt gjennom siste 25 år av mitt yrke,
jeg har følt meg privilegert, stadig høstet fornyet styrke.
Fornøyde kunder har vært mitt motto,
et mål vi samstemt i MA har kjørt mot.
Hva vi alle i kurssammenheng har lært,
vi etter beste evne har praktisert.
MA-gjengen jeg aldri vil glemme,
deres samarbeidsvilje, innsats og respekt
har vært av de sjeldne.
Det har gitt meg ballast og styrke underveis,
et plaster på såret for min noe svake kreativitet.

Jeg ved denne korsvei føler trangen
å uttrykke min takk til dere alle sammen.
Som tannhjul i etatens store maskineri,
dere plassen fyller med beundringsverdig glød og harmoni.
En etatsånde dere har vist som fortjener å bli behørig prist.
For samarbeid så glatt
med MS og MK, jeg samtidig føler å si takk.
Til deg, Rolf Eilert, og din nære stab
jeg også retter takkens ord her i dag.
Et alvorsord jeg tar med til deg:
"Stress ned i tide, du har dyktige, ansvarsbevisste kolleger ved din side!"
Kontakten med A og P= L, S og Ø jeg vil minnes
eksponent for samhörighet som vel sjelden finnes.
Min takk til administrasjonen for arbeidsplass så fin
gjennom hele mitt yrkesaktive liv.

Min teleseilas nå definitivt er slutt,
tillærte rutiner og regler kuttes ut.
Foran meg skimtes en ny vår
med sprudlende knopper,
med maisol som driver sevjen fra sin vinterdvale
til nytt liv og fornyet, fargerik sommer for oss alle.

Med dette min hjerteligste takk, og beste ønsker
for deres fortsatte teleseilas.

Det
skjer

Lillehammer 1. Juni

Urbane totninger på Kapp Melkefabrikk

Oslo lokalforening er nesten den eneste som har annonsert sine turer til "Det skjer". Oppfordringen går til alle foreninger om å fortelle om planlagte turer slik at andre kan få tips til interessante reisemål.

Oslo 4. – 6. april

Kiel-tur med Color Line

9. juni

Tur på Mjøsa med Gladjazz rekebufte ombord i Skibladner

Stikk Ut! i Kristiansund

I februar hvert år arrangeres operafest-ukene i Kristiansund. Da syder det av nasjonale og internasjonale solister og tilreisende som vil oppleve operafeststillinger. Hovedoppsettningene i år var "Perlefisjerne" av Bizet og "La Bohème" av Puccini.

Med minst 300 publikummere, gikk dessuten den første Stikk Ut!-operaen i Kristiansund – og trolig i hele Norge – av stabelen i fantastisk vintervær. Som navnet sier ble den spilt utendørs, og selv rutinerte operasangere som Per Andreas Tønder (bildet), Helge Rønning og Bernhard Greter måtte vedgå at kulissene på Varden var uslåelig.

På telepensjonistene.no > våre lokalforeninger finner du aktivitetsplaner og mer informasjon fra din egen forening.

Husk at du kan lese Telepensjonisten på
telepensjonistene.no

KONTAKT OSS

FORBUNDSLEDER	Arne Jenssen	Kirkvollen 19 B	7048 Trondheim	907 43 556	arn-je@online.no
NESTLEDER	Roy Knag Jæger	Hopshavn 27	5307 Ask	915 38 870	roykna-j@online.no
SEKRETÆR	Tore Andli	Dagaliveien 31	0783 Oslo	913 98 001	to-a@online.no
KASSERER	Finn-Egil Elster	Hauketotoppen 18	1266 Oslo	913 21 672	feelster@online.no
STYREMEDLEM	Marie Birgitte Aashagen	Nedre Flatåsveg 170	7099 Flatåsen	971 29 908	aashage@online.no
	" Einar Nymoen	Dampsagveien 5A	2004 Lillestrøm	916 17 467	nymeinar@gmail.com
	" Truls Erik Langeggen	Pilestredet park 1	0176 Oslo	900 29 271	lang-t@online.no
	" Ingvar Kallevik	Astrids vei 31	4633 Kristiansand	901 65 520	ingsikal@online.no
	" Mette Johanne Hummelvoll	Oppsal Terrasse 2	0686 Oslo	905 14 798	m-joh-hu@online.no
REVISOR 1	Kåre Johansen	Svenskerud 105	3408 Tranby	901 84 857	khj@online.no
REVISOR 2	Kirsten Næss	Ramstad Terrasse 5	1405 Langhus	901 94 586	kinass@online.no
REDAKTØR	Gunhild Skoglund	Ekreberget 9	2390 Moelv	901 30 153	gunhi-s@frisurf.no
TELEPENJONISTEN					
TEKNISK ANSVARLIG for telepensjonistene.no	Einar Nymoen	Dampsagveien 5A	2004 Lillestrøm	916 17 467	nymeinar@gmail.com

Telepensjonistenes Landsforbund

Besøksadresse: Snarøyveien 30, sone M1A, 1331 Fornebu • Postadresse: Postboks 800, 1331 Fornebu
E-post: kon.telepensjonistene@telenor.com • www.telepensjonistene.no

SMÅSTOFF

Telehytter kun for telepensjonister

Du må være medlem i Telepensjonistenes Landsforbund (TPL) for å leie hytte gjennom Telenors hyttestiftelse. Dessverre har hyttestiftelsen opplevd misbruk ved at noen later som de er pensjonister. Styret for stiftelsen har derfor besluttet at kun telepensjonister kan leie hytter. Som kontroll kontaktes TPL for å få bekreftet at bestiller er medlem

hos oss. Gå inn på vår hjemmeside, velg 'For medlemmer' og du finner siden hvor du kan velge blant drøyt 20 telehytter.

Vår digitale hverdag

Er du nybegynner på nettbrett eller smarttelefon, eller trenger du hjelp? Går du surr i apper, bilder, surfing, sosiale medier ... På Mobilhjelpen har Telenor samlet de beste tipsene og rådene i åtte oversiktlige steg.

Klikk deg inn på <https://www.telenor.no/privat/mobilhjelpen/>

Landsmøtet i Telepensjonistenes Landsforbund

holdes på Gardermoen Airport Hotel 9. – 10. mai 2017.
Innkalling er sendt alle lokale ledere.

Er du på flyttefot?

Husk å melde adresseendring slik at du fortsatt får Telepensjonisten.

Meld den nye adressen til din lokale forening ved å gå inn på telepensjonistene.no. Litt nede på siden finner du "Adresse endring" under flyttebilen. Du kan også ta kontakt ved å sende en e-post til kon.telepensjonistene@telenor.com.

I løpet av 2017 blir riks- sendt radio heldigital

Finn ut når radioskiftet skjer der du bor på www.medietilsynet.no/digital-radio. Der kan du blant annet få informasjon om dekning, mottak, DAB+ i bil og gjenvinning. Du kan også sende epost med spørsmål til digitalradio@medietilsynet.no.

Moai på Ahu Ko Te Riku

Visste du at

Den nederlandske oppdageren admiral Jakob Roggeveen kom med tre skip til øya 1. påskedag 5. april 1722 som den første europeer, og ga øya navnet *Påskeøya*. Da bodde det flere tusen mennesker på øya mens det i dag er under fire tusen.

Telepensjonisten ønsker alle lesere **God Påske!**